

«NAŠ GLAS» izide vsakega prvega, in petnajstega v mesecu. Naročnina za celo leto din 40—, za pol leta din 20—, za četrt leta din 10—. — Za inozemstvo je dodati poštnino. — Oglasi po ceniku. —

NAŠ GLAS

Uredništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Upravištvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6. Račun poštno hranilnice v Ljubljani št. 11.467.

List za državne nameščence in upokojence

-la:

Prvi december

Dolgih ena in dvajset let je že minulo, odkar so bili položeni prvi državnopravni temelji naši Jugoslaviji. Ena in dvajset let že žive Slovenci, Hrvatje in Srbi v lastni svobodni državi, s katero so se jim uresničile stoletne sanje o zedinjenju in prostosti. Prvi december 1918. je združil vse Slovence, Hrvate in Srbe v eno močno, samostojno državno skupnost, ki ima na pretek naravnih bogastev, sredstev in moznosti razvoja in napredka.

Druga leta smo se spominjali tega prvega in poglobljenega našega narodnega praznika z večjo ali manjšo gorečnostjo, bolj ali manj iskreno, mnogokrat brez prave prepričanosti, le kakor iz navade in dolžnosti. Premnogi se niso zavedali pomembnosti tega dne, važnosti tega simbola narodne zedinitve in odrešenja. Videli smo vse preveč le senčne plati, ki jih ni bilo malo, spominjali se preveč le vseh neštevilnih razočaranj, ki so nam jemala vero v lepšo prihodnost in zaupanje v svojo moč. Marsikdo med nami si v srcu ni bil svest, kaj pomeni za nas vse lastna državnost, svoboda, neodvisnost.

Šele polagoma je začelo prodirati spoznanje, da je vsem Jugoslovanom, zlasti nam Slovencem, narodni obstanek zavarovan in omogočen samo v ti državi, po kateri so hrepeneli naši najboljši možje in ki smo jo pred enaindvajsetimi leti pomagali ustanoviti. — Prav zato nam mora biti prvi december vselej velik, svet praznik, saj je dal našem narodu najvišjo potrditve življenjske upravičenosti: v družbi s Hrvati in Srbi smo dobili svojo nikomur podložno državo, ki nas je rešila tujega jarma. In ko se v zadnjem času pojavljajo prvi obrisi nove državne ureditve, ki bo odpravila nesoglasja in nesporazume minulih let, moremo in moramo še z večjim zaupanjem gledati v prihodnost.

Danes slavimo narodni praznik zedinjenja v posebnih, izjemnih razmerah. Evropo je zajel vojni vihar, milijoni ljudi po vsem svetu trpe nečloveške muke, gorje se je razlilo preko držav in celin, pobesnele sile uničujejo vse kulturne in gnotne dobrine, ki jih je človeštvo s trdim in dolgotrajnim delom ustvarilo. Zdi se, da prvi Evropa v prepad, ki mu ni videti dna. Usoda vsega človeštva je na teht-

nici, prihodnost zakriva še vse hujše, neslutene strahote in razdejanja, popolno uničenje in pogin.

Naša država si je doslej znala ohraniti nevtralnost in s tem najvišjo blagodat — mir. Njeni razumni vodniki le predobro poznajo vse grozotne nasledke vojne vihare. Znali so doslej obvarovati državo vseh zapletov v vojne vrtime. Sicer nam, kakor vsem drugim nevtralnim državam, ki mejé neposredno na vojskujoče sile, niso bile prihranjene marsikateré neprijetnosti in težave, ki izvirajo iz izrednih vojnih razmer. Draginja močno narašča, nekatere življenjske potrebščine že pričenjajo primankovati, za mejno obrambo so potrebna velika denarna sredstva, trgovina, plovba in industrija so ovirane — toda v glavnem so nam bile doslej prihranjene vse vojne strahote. Te sreče sami še ne moremo pravilno preceniti.

Ko obhajamo enaindvajseti praznik narodnega zedinjenja, se moramo v teh resnih časih še prav posebno zavedati, da je naloga vseh nas sloga, delo in požrtvovalnost. Združiti moramo vse sile, da čimprej popravimo napake minulih dveh desetletij, da odstranimo vse še obstoječe ovire, ki stoje na poti popolni konsolidaciji države, in da se poprimemo dela za okrepitev in izgraditev Jugoslavije. Naš narod je še mlad in čil, njegove sile so še neizčrpane in čakajo, da jih razumna stvariteljeva volja pokliče v življenje. Samo odločnega hotenja in samozavesti nam je treba, pa bo naša država notranje še trdnejša, moralno še enotnejša, na zunan pa še krepkejša in uglednejša.

V takih časih preizkušnje in bližnje nevarnosti je zlasti dolžnost nas državnih uslužbencev, da smo vselej vsemu ljudstvu zgled močatosti, odločnosti in nesebične predanosti skupnim idealom. Naša zvestoba in vdanost domovini in državi misli je že tako preizkušena in utrjena, da je ni moči omajati. Tudi spoznanje, da odločujoči naše zvestobe pogostoma niso nič upoštevali, ko so nam rezali skopi košček kruha, nas ne more zavesti od pravega cilja, ki ostane navkljub ljudem, ki prihajajo in odhajajo, vedno in nespremenljivo isti: složna, mogočna in svobodna Jugoslavija.

Če bo v tem smislu vsakdo storil svojo dolžnost in zvesto izpolnil svojo posebno nalogo, ki mu jo državna skupnost in posebni poklic nalaga, nas ni treba biti prav nič strah negotove prihodnosti. Ne dvomimo, da se bo v sili in v trenutku največje nevarnosti

najmočneje pokazala resnično zdrava natura našega naroda. Zavednega, složnega in na žrtve pripravljene naroda, ki res ljubi svobodo in neodvisnost in je zanj pripravljen tudi boriti se do konca, ne stre noben vihar.

Naj živi Jugoslavija!

L. A.:

Klic na pomoč

Prejemki državnih uslužbencev in upokojencev so bili ves čas, odkar je nehala svetovna vojna, tako nizki, da so komaj zadoščali za najskromnejše preživljanje. Kadar koli so jih — le malenkostno in obotavljaje se — skušali zvišati, je kmalu nov val draginje paraliziral učinek zvišanja. Sedanji uradniški zakon iz leta 1931. nam je določil sicer res precej višje prejemke, toda veselili smo se jih samo nekaj mesecev; nato je prišla prva redukcija, kateri so sledile nadaljnje. Zadnja in najobčutljivejša je bila 1935. leta, ko so se naši, že tako preskromni dohodki tako močno skrčili, da od takrat drž. uslužbenci in upokojenci životariji v resnični stiski.

To zadnjo redukcijo so utemeljevali s pocenitvijo življenjskih potrebščin, kar ni bilo niti tedaj točno v tolikšni meri, da bi bila redukcija popolnoma utemeljena, že davno pa ni več sledu o tem zgolj prehodnem znižanju cen. Nепrestano so uradniške organizacije opozarjale, da državno nameščenstvo ne bo dolgo moglo zdržati s tako okrnjenimi prejemki, ki so padli globoko pod eksistenčni minimum, zlasti pri uslužbencih srednjih in nižjih kategorij in pri upokojencih, ki so bili posebno hudo prizadeti. Vsa ta dokazovanja so bila zaman. Tako je res naravnost čudno, da se morejo drž. uslužbenci sploh še prebiti in da popolnoma ne propadejo. Od leta 1935. naprej so cene neprestano naraščale, naši dohodki so se pa le neznatno zvišali pri nekaterih kategorijah, drugi (in upokojenci) pa sploh niso nič dobili, tako da je v splošnem naša kupna moč občutno znižana, ponovno obljubljenega zvišanja prejemkov pa ni od nikoder.

Pojavi zadnjih mesecev pa predstavljajo za naš stan naravnost neposredno nevarnost, ki nam grozi s popolnim gnotnim propadom. Gospodarski položaj ogromne večine se je tako poslabšal, da se družin drž. uslužben-

stva že polasča obup. Dokazovanje je nepotrebno, saj so ta dejstva notorna. Treba je vzeti v roko le svinčnik in cenik za poglavitne življenjske potrebščine, pa je račun lahek in jasan. Pomislimo le, kako občutno so se podražili poglavitni predmeti vsakdanje uporabe: kruh, moka, krompir, fižol, mast, olje, riž, da ne naštevamo obleke in obutve in še vseh drugih potrebščin. Značilno je, da so se sorazmerno podražile prav tiste potrebščine, ki jih uporabljajo revnejši slovi, kamor na žalost moramo prišteti pretežno večino drž. uslužbencev.

Že zdaj, po komaj treh mesecih vojne, je ta podražitev tako hudo obremenila naše družinske proračune, da brez takojšnje pomoči ne bo mogoče dolgo časa vzdržati. Da že leta in leta morejo naše družine vztrajati ob teh nezadostnih dohodkih, je razumljivo le, če se zavedamo, da gre to na račun popolnega obubožanja in zadolžitve uradniškega stanu in v neposredno škodo zdravja otrok in celih družin. Naš življenjski standard je padel do skrajne možne globine. V naših domovih se je vgnezdil obup.

Draginja bo še naraščala, o tem ni dvoma, ker je tudi strogo izvajanje dobro mišljenih, a praktično neučinkovitih zaščitnih uredb ne bo moglo zaveziti. S tem moramo računati. Kako pa bo naš stan, ki si ni mogel nikdar nič položiti na stran za slaba leta (saj niti za sproti nikoli ni bilo dovolj), mogel prenesti še nadaljnje podražitve najnujnejših življenjskih potrebščin, si ni mogoče predstavljati. Vsaka stvar ima mejo in stiska našega stanu se je približala vrhuncu.

Drugi stanovi si nekako znajo in tudi morejo pomagati celó v časih, kakršne preživljamo: kmetje zvišujejo cene pridelkom, delavci si — če ne gre izlepa — izsilijo ugodnejše mezdne pogoje, obrtniki podraže izdelke, za veliko večino trgovcev in industrijcev pa je vojna naravnost čas maslnih

A. Birabeau:

Cvetje za gospo

Gospod in gospa Paintanne sta prebila konec zime na Azurni obali. Ko sta se vračala, sta se ustavila v Marseilleu, kjer sta južinala. Hotela sta jesti čisto po marseillesko. Bila sta izmed tistih dobrih in preprostih ljudi, ki si domišljajo, da v Caenu ne jedó nič drugega kakor vampe, v Sainte-Menehouldu samó telečje kračke, v Toursu pa samo svinjske pastete; ko je pa vendar vsem znano, da takih krajevnih posebnosti ne jedo nikjer več razen v slovitih »krčmah« v Parizu, in ko vendar veste, da v hotelih po Burgundiji pijete pri jedi vino iz Heraulta. Toda, ker sta zahtevala, sta dosegla, da so jima prinesli školjke, ribjo juho, mlado sočivje s koštrunovim plevelom, nadevane paradiznike in majoliko rdečkastega vina. Jedla sta z navdušenjem. Ko sta pa spet prišla v Pariz — ne bi rad žalil prodajalcev školjk iz Sredozemskega morja, toda tudi take stvari se dogajajo — sta morala oba v posteljo. Gospod Paintanne je z največjim naporom ušel smrti, gospa je pa umrla.

Gospod Paintanne je zelo ljubil svojo ženo. Bila sta komaj pet ali šest let poročena, sicer je bil pa tudi soprog zvestega kova. In če ni občutil toliko bolečine, kakor bi jo bil moral vočigled značaja in ljubezni, to ni bila njegova napaka: prav res je bil namreč preveč zaposlen s tem, da

se je trudil, ne posnemati je, da bi bil mogoč tako občalovati izgubo svoje žene, kakor bi bil to storil v navadnih okoliščinah.

Sprva, da ne bi poslabšali njegovega zdravstvenega stanja, mu sploh nič niso povedali, da je umrla. Uganil je. Imela sta za služkinjo pridno dekle, Angelino, ki sicer ni bila preveč razumna, niti preveč brhka, toda bila jima je zelo vdana. Stregla mu je. Ko je nekega dne opazil, da mu je stregla pridušeno ihtoč, je vse razumel. In nato je drugi dan navzlic mrzlici, ki ga je stresala, slišal v sosednih sobah neko šepetanje, neki šum težkih korakov, nato neznan moški glas, ki je pridušeno zaklel: »Tri sto hudičev!« (Bil je to uslužbenec pogrebnega zavoda, ki si je bil odrgnil dlan, ko je zagrabil krsto). Začutil je tisto posebno vzdusje, ki povzroča, da je pogreb podoben preselitvi: večna vrata zijajo odprta na stežaj, dobrovoljni možaki v velikih čevljih in z rdečimi nosovi vdirajo kakor gospodarji v sleherno sobo vaše hiše, na ulici stoji velik voz, nered visi v zraku. Imel je občutek, kakor da je pozabljen kos pohištva, ki ga bodo prišli selilci vsak čas iskat. Toda pustili so ga pri miru. Angelina sama je prišla k njemu. Da bi ga premotila, si je oblekla povrhu svoj modri predpasnik, toda dobro je videl, da ima pod njim lepo črna obleko. Rekla mu je: »Gospod mi bo že oprostil, da ga pustim samoga s strežnico... Moram za nekaj trenutkov po opravih...«

Odgovoril ji je:

»Angelina, kupiti morate lep venec...« Bila je ganjena, ko je videla, da je vse uganil. Če bi bil njen sorodnik, bi ga bila objela in poljubila. Bila mu je samo služkinja: tako ni imela te pravice. Rekla je le:

»Naj se gospod nikar ne muči... poberigala sem se za vse. Bila sem v zelo dobri trgovini. Stregel mi je zelo ljubezniv prodajalec. Gospa bo imela vsak dan cvetje.«

In res, brigala se je za vse, in gospa je imela od tega dne vsak dan svoje cvetje. Gospod Paintanne je čutil zaradi tega razneženo hvaležnost. Zvrhan mesec dni je potreboval, preden je mogel iz postelje, korak usmerjen na pokopališče. Videl je, da je bilo cvetje popolnoma sveže: vrlo dekletorej ni lagalo, ko je zapisovalo vsak dan na svoj nakupni listek med telečjim zrezkom in pol funta surovega masla še: »Cvetje za gospo... 10 frankov.« Vrlo dekletorej Vsak dan si je nalagalo to pobožno pot, ki tako zlahka postane breme celo tistemu, ki ni popolnoma neprizadet!

»Angelina«, je dejal, »zdaj, ko sem že pokonci... se vam pa ne bo treba več brigati za cvetje...«

Prebledela je. Zardela je. Silno razburjenje se je je polastilo. Vzkljnila je:

»Ah, ne gospod!... To ni mogoče... Naj mi gospod pusti kupovati cvetje! Če bi me gospod oropal tega, to bi bilo strašno!«

Kar zmedla se je. Ob misli, da bi ji mogel kdo odvzeti to dolžnost, je imela

oči vse polne žalosti, vrlo dekletorej! Ah, kako prijetno je, če moreš od časa do časa prav poredkoma ugotoviti, da ljudje le niso tako slabi. Navzlic vsemu se vendar še najde vdanost in hvaležnost. Gospod Paintanne se je raznežil.

»No, prav«, je dejal, »bova pa delila. Vi ji boste kupovali cvetje, jaz ji ga bom pa nosil.«

»Ah, hvala lepa, gospod!« je zanosno odgovorila.

In njen topi obraz se je pobarval z veseljem, ki mu je dalo neko lepoto.

Tako je potem tudi ostalo. Vsako jutro je Angelina prinesla v mreži s trga na vrhu kito cvetja ali cvetlični lonček. Postavila je cvetice na marmorno ploščo nad stoljalom za dežnike v veži. Po kosilu jih je gospod Paintanne vzel hkrati s površnikom in klobukom. Stanovalec je na avoniji Clichy, to je nekaj korakov od montmarteškega pokopališča. Do tje ni treba vzeti voza. S šopkom pod pazduho je polagoma prekorčil tistih nekaj sto metrov.

Prve dni je delal to s težavo, resnobno, nato, ker je bilo pač po kosilu, si je dovolil, da je spotoma pokadil smotko (smotko bi bil drugače pokadil doma, kajne?). In nato še kesneje se ni mogel premagati, da ne bi med potjo ogledoval trgovin, opazoval mimoidočih. In tako je postala ta pot kakor neke vrste sprehod za prebavo — samo da je pod pazduho nosil kito cvetja. Prišla je zima, prišel je dež, prišel je mrz. Nekega dne, ko je ogledoval na

dobičkov in neslutene razcveta. Poglejmo le kako je bilo v letih 1914. do 1918. Samo mi, državni uslužbenci in upokojenci, si ne moremo nikoli pomagati, za nas ni nikdar konjunktura in ko se vsi drugi otrešajo dolgov in si pridobivajo bogastvo, trpimo mi najhujše.

Tako je bilo doslej še vselej — in bojimo se, da bo tudi zdaj enako. Vsaka pomoč, ki jo izprosimo, je premajhna, ker je prepozna. Če se nam zvišajo prejemki za 10 %, je medtem draginja narasla že za 20 % — nikoli pa ne dosežemo eksistenčnega minimuma. In vendar je temeljita pomoč neodločljiva, res življenjsko nujna. To mora priznati vsak pošteno misleč človek. Saj ne zahtevamo nič nemogočega.

Uradniško vprašanje na Hrvaškem

O tem zanimivem vprašanju smo objavili že zadnjič velik sestavek, v naslednjem pa prinašamo kot potrebno dopolnilo v prevodu članek, ki ga je v zagrebški »Gospodarski slogi« napisal znani hrvaški politik in gospodarski strokovnjak dr. Rudolf Bičanić. Iz tega članka, ki izpopolnjuje že objavljeni spis istega avtorja in točno kaže mišljenje vladajoče stranke o uradniškem vprašanju v banovini Hrvatski, objavljamo:

»Ugotovilo se je, da so korupcija in mastno plačana službena mesta, na katerih nihče ni delal, ne le v Beogradu, temveč tudi v Zagrebu. V posameznih oddelkih je bilo mnogo uradnikov, ki so prejeli plačo, a sploh niso prihajali niti v urad, niti niso nič delali. Posamezni višji uradniki in ljubljenci predstojnikov so prejeli različne postranske dohodke, ki so dosegali visoke zneske, pogosto pa nekolikokrat višje od redne plače. V Zagrebu so bili uradniki, ki so na račun teh izrednih dohodkov prejeli po deset, petnajst, dvajset pa tudi več tisoč dinarjev na mesec. Kar je pa najhujše, je to, da se prav za prav niti ne vé, po čigavem nalogu in s čigavim pooblastilom so prejeli ta denar.

Tu je treba strogo počistiti. Treba je počistiti tudi tam, kjer se doslej še ni posrečilo. Opozarjamo tudi naše ministre v Beogradu, da mora po § 119. fin. zakona ministrski svet pregledati vse postranske dohodke državnih uradnikov in jih omejiti na največ 50 % rednih dohodkov; to se do danes še ni zgodilo. Izredni dohodki gredo v desetine milijonov dinarjev.

Med ljudstvom se slišijo tožbe zoper mnoge uradnike, da grdo ravnaajo z ljudstvom, da se ne brigajo za ljudske potrebe, da so leni in nesposobni. Pogostoma se pritožujejo tudi zoper tiste uradnike, ki so dobri in pošteni, ker se za uradnike izdaja mnogo ljudskega denarja, a ljudstvo vseh teh izdatkov ne more nositi na svojih ramenih.

Uradniki spet s svoje strani trdijo, da so slabo plačani in da ne more-

ga, nič pretiranega, samo toliko, da bomo mogli prestatati ta čas stiske in revščine in sebi in družinam rešiti golo življenje.

Naj naše stanovske organizacije složno predočijo to odločujočim, da tako ne more iti dalje, da je naše trpljenje doseglo višek in da bo državna uprava sama trpela škodo, če se njenim izvrševalcem ne zagotovi zdaj ob zadnji uri vsaj skromna možnost življenja. Odločujoči se morajo zavedati, da vprašanje zavarovanja eksistence javnega uslužbenstva ni le stvar človečnosti in pravičnosti, temveč tudi življenjsko važen splošno državni problem. Zlasti v teh resnih dneh je vprašanje obstanka javnega uslužbenstva usodnega pomena za vso državo.

jo živeti od prejemkov, ki jih jim plačuje ljudstvo. Tako se zdi, kakor da je med ljudstvom in uradništvom neprestano vojska.

Če se to uredi, ni treba, da ostane tako. Red je treba najprej narediti pri tistih najvišjih uradnikih, ki zapovedujejo drugim in ki so imeli vso oblast v svojih rokah. Nižji uradniki so navadno taki, kakršni so njihovi predstojniki, po katerih se ravnaajo. Pri teh najvišjih gospodih, ki prejemajo na desettisoče dinarjev iz ljudske blaginje, je treba temeljito počistiti, pa bo mogoče ljudstvu odvzeti z ramen delbrenja in bo še ostalo, da se slabše plačanim uradnikom izboljša življenje.

Naši uradniki morajo biti skromnejši. Naj pogledajo svoje tovariše na Bolgarskem, ki žive skromneje, a več delajo za ljudstvo. Tudi morajo vedeti to, da je minulo čas, ko so bili oni nosilci oblasti. Danes je narod nosilec oblasti, uradniki pa morajo biti svetovalci in pomagači narodu. Kdor to noče biti, ne bo imel uspeha pri delu. Naj se tedaj, ko bo odstranjen, ne pritožuje, da je ljudstvo krivo.

Ljudska kontrola mora biti izvedena povsod. Ne smemo mirovati, dokler ne dosežemo tega, kakor je rekel Stjepan Radić, da bo vsak kmet in vsak član naše organizacije vedel, kako se upravlja država. Ta zamotani posel zahteva mnogo poznavanja stvari, mnogo izkušenj in mnogo sposobnosti. Te izkušnje in sposobnost dosežejo naši ljudski prvaki z delom v kmetijskih političnih, gospodarskih in prosvetnih organizacijah. Strokovno znanje jim pa morajo dati ljudje, katerim zaupajo in ki so preizkusili že njihovo delo.

Toda nikar se ne slepimo. V eni stvari moramo biti na jasnem.

Uradniki in uprava bodo delali toliko časa v smislu ljudskih koristi, kolikor zavednih in izkušenih, odgovornih in odločnih ljudi bo na čelu naših narodnih, političnih, gospodarskih in prosvetnih organizacij, sposobnih, da opravljajo ljudsko kontrolo.

marmorni plošči iznad stola za dežnike šopek, je pomislil z malce razdraženosti, da bi rajši ostal na gorkem v sobi, obut v domače čevlje. Pa tudi časih imaš popoldne na stotine opravkov, na tisoče važnih stvari. Ovinek preko pokopališča ti lahko povzroči, da zamudiš važen poslovni sestanek... Toda kita cvetja je ležala tam, oblastna in zapovedujoča. Gospod Paintanne je poskušal reči:

»Slišite, Angelina, ta čas sem tako zaposlen... morebiti pa ne bi prav vsak dan kupovali teh cvetic... temveč samo trikrat na teden, recimo... ali pa dvakrat... Pa bi tedaj kupili lepših in več.«

Odvrnila je: »Ah, gospod!... Toda že s takim izrazom začudenega očitka, da je takoj ves zardel in ni vztrajal več. Zdaj ga je pogled na šopek že vznemiril. Najrajši ne bi bil več hodil skozi vežo. Kadar je prišel trenutek, da ga je moral vzeti, ga je pograbil surovo. Enkrat ali dvakrat je morala Angelina z doma; vzel je šopek, ga zaklenil v svojo blagajno in je brez dela prebil v pisarni to uro, ki jo bi bil moral prebiti na pokopališču; in občutil je pravo otroško veselje, neko posebno zadoščenje...

Prišla je pomlad. Gospod Paintanne je bil komaj štirideset let star. Prišla je mlada ženska. Angelina je dan za dnem polagala kite cvetja na marmorno ploščo povrha stola za dežnike; toda zdaj so bile cvetice lepše, dražje; knjiga kuhinjskih izdatkov je navajala: »Cvetje za gospo: 50 fran-

kov... 60 frankov...« Presneto, gospod Paintanne je prav dobro razumel: zvesto dekle mu je na ta način očitalo njegovo nestanovitnost. Bilo je zoprno. Tedaj ji je prišel oponašati najrazličnejše stvari, iskal je preprirov z njo. Nekega dne je prišlo do tega, da je zakričal nadnojo:

»Tega imam pa že zadostil! V štirinajstih dneh lahko grestel!...«

Ubogo dekle je vse prevzelo zaječalo:

»Gospod me meče na cesto?... Mene... Tega si ne bi bila nikoli mislila o gospodu... Kaj pa mi more gospod očitati?«

Postalo ga je sram svoje slabe vesti in v neprostovoljnem napadu iskrenosti je kričnil na ves glas:

»Na cesto vas mečem zaradi vaše vdanosti, zaradi vaše neomajnega žalovanja, zaradi vaših cvetic! Ne očitam vam, da žalujete za mojo ubogo ženo, toda obžalujete jo na neznosnem način! Zelo sem jo ljubil, zelo mi je hudo, da je mrtva, nikoli ji nisem prizadejal v življenju nič hudega, toda jaz sem živ in to vendar ni moja krivda! Treba je da živim. In živeti, to se pravi smejeti se, biti srečen. Tega se pa ne upam samo zaradi vas. Sram me je, da mi ni tako zelo hudo kakor vam. V nadlego ste mi. Zardevati moram zaradi vas. Poglejte, mesec dni je že tega, kar se ne upam prositi za roko mlade ženske, ki bi jo rad vzel za ženo. Zaradi vašega cvetja! Če bi bil oženjen, bi bili zmožni, da mi ga še zmerom vsak dan polagate!« na marmor

Iz prednjega članka, ki predstavlja gotovo splošno ali pa vsaj zelo razširjeno naziranje vladajočih političnih krogov na Hrvaškem, bi bilo posneti, da se javnemu uslužbenstvu ne obeta posebno dobri časi, če se bo v praksi izvedlo vse, kar zahteva članek. — Seveda je treba upoštevati, da se no-

vena juha ne poje tako vroča kakor je bila skuhana. Gotovo pa je, da je za javno nameščenstvo v vsaki družbeni skupnosti, ki je šele na začetni stopnji razvoja, težko, zlasti pa, če je večina pripadnikov te skupnosti prepojena z izrazito poudarjeno agrarno miselnostjo.

Podpore družinam vpoklicanih

Ministrski svet je dne 3. oktobra izdal uredbu o podpori družinam oseb, vpoklicanih v vojaško službo.

Po ti uredbi smejo družine, ki so jim bili hranilci poklicani k vojakom, zaprositi, naj se jim podeli državna podpora, če same nimajo nujnih sredstev za preživljanje. Podpora pa morejo družine uživati samo dokler so v stiski, najdlje dokler se hranilec družine ne vrne od vojakov. Uredba velja za upoklic ob mobilizaciji in ob vojaških vajah.

Pristojni odbori za podpore ocenijo vsako prošnjo, ali je družina, ki prosi za podporo, res v stiski. To se smatra vselej takrat, če je vpoklicani s svojim zaslužkom (dnevno mezdo, plačo, nagrado itd.) vzdrževal družino in je radi njegovega vpoklica ta vir dohodkov prenehal.

Podpora je različna po kraju, kjer prebiva družina. V krajih, ki spadajo po uradniškem zakonu v I. draginjski razred in v vseh krajih, ki imajo več kot 20.000 prebivalcev, znaša po 8 dinarjev na dan, v vseh drugih krajih pa 5 din. Poleg podpore se sme dovoliti družinam za vsakega otroka, ki še ni star 16 let in ga je vpoklicanec vzdrževal, še po 3 din doklade na dan, to pa povsod enako. Podpore dobe vse osebe, ki jih vzdržuje hranilec, skupaj. Zahtevati jo pa smejo zakonska žena, potomci ter oče in mati. Le izjemoma se more podeliti podpora, če ni nobene izmed navedenih oseb, tudi drugim družinskim članom (dedu in babici, bratom in sestram itd.), če jih je vpoklicanec vzdrževal.

Prošnjo je treba vložiti pri občini, kjer prosilec stanuje. V nji je navesti, da prosilec nima sredstev za vzdrževanje in da ga je vzdrževala oseba, ki je poklicana na vojaško službo za določen ali nedoločen čas. Navesti je višino prosilčevega davka in višino davka, ki ga plačuje vpoklicanec. Podatki je izjavo o zakonskem stanju, o sorodstvu z vpoklicancem in o starosti otroka, za katere se zahteva doklada. Če bi se kasneje ugotovila neresničnost teh podatkov, se lahko zahteva vrnitev podpore in se izreče izguba pravice do nje.

Pri vsakem okrajnem sodišču v državi se ustanovi odbor, ki odloča o teh prošnjah. V odboru je kot predsednik en sodnik okrajnega ali drugega sodišča, en občinski odbornik, ki ga določi občinski odbor, in en davčni uradnik iz kraja, kjer je sedež odbora, za vsakega pa po en namestnik. Pri

izdaju te določbe uredbodajalec ni upošteval, da je okrajnih sodišč mnogo več kakor davčnih uprav in da torej ni na sedežu vsakega odbora za podporo davčnih uradnikov. Da se temu odpomore, se je naknadno odredilo, da se v takih primerih (n. pr. v Kranjski gori, na Brdu pri Lukovici, v Ložu, v Velikih Laščah itd.), postavi za namestnike člana, ki naj zastopa davčno upravo, kak drug državni ali občinski uradnik iz dotičnega kraja.

Odbor sklepa o podelitvi podpore in doklade, in sicer na podlagi spisov, ki mu jih dostavi občina. Sklepa z večino glasov. Občina mu mora najdlje v 48 urah poslati vsako prošnjo in priložiti potrdilo o številu družinskih članov, ki žive s hranilcem v skupnem gospodinjstvu, o starosti otroka, za katere se zahteva doklada, o dohodkih in življenjskih sredstvih vsakega izmed njih, o površini za obdelovanje sposobne zemlje, o živini in drugem premoženju, o dohodkih in da je hranilec res pri vojakih.

Podpora začne redoma teči od dne vložitve prošnje, le izjemoma ob veliki stiski od dne vpoklica hranilca k vojakom. Odločbo o dovolitvi podpore je takoj dostaviti prosilcu in pristojnemu vojaškemu poveljstvu. Proti negativnim odločbam odbora je dovoljena pritožba na predsednika pristojnega okrožnega sodišča, nadaljnega pravnega sredstva pa ni. Prosilec pa lahko vложи novo prošnjo, če jo more podpreti z novimi dokazili.

Prošnje in vse priloge so oproščene vseh državnih in samoupravnih taks. Tudi ni mogoče obdavčiti prejemanja te podpore, ki je ni mogoče niti zarubiti, niti od nje kaj odtegovati. Podpore izplačuje poštna hranilnica neposredno po poštah uradnih. Če hranilec ni vpoklican za dalj časa kakor za štiri tedne, se vsa podpora z doklado izplača naenkrat, sicer se pa izplačuje za vsakih 15 dni vnaprej. Če hranilca odpuste iz vojaške službe, preden mine načetih 15 dni, ni treba prejete podpore in doklad vrniti. O odpustitvi obvezanca obvesti pristojno vojaško poveljstvo odbor za podpore.

Minister za socialno politiko sme sporazumno s finančnim ministrom tudi spremeniti višino te podpore.

S to uredbu, ki predstavlja izredno važno socialno zakonodajno delo, je bil družinam vpoklicanih vsaj za silo zavarovan obstanek, tako da ne bodo ostale v takih primerih prav brez vseh sredstev za vzdrževanje.

nad stajalom za dežnike, da bi mi očitali izdajstvo. Oprostite mi, Angelina, in pojdite od tod.

Angelina je nagnila glavo in zamrmrala:

»Ko je že gospod odkritosrčen, bom pa še jaz. Zelo sem imela rada gospo. Zelo mi je hudo, da je umrla, toda če sem kupovala cvetje vsak dan, to ni bilo popolnoma samo zaradi nje, temveč tudi zato, ker sem zaljubljena v cvetličarja... Tako mi je mogoče videti ga vsak dan in tudi on že začenja čutiti simpatijo do mene, ker sem tako dobra odjemalka... Tako torej gospod vidi, da me lahko obdrži...«

In dostavila je po kratkem premisleku:

»To še tembolj, ker se gospod ženi; to je prišlo kakor nalašč: hodila bom zanj po zaročne šopke.«

KULTURNI PREGLED

Ocvirki iz »Etnologa«

glasnik Etnografskega muzeja v Ljubljani.

(Konec.)

Sicer imajo Griblje nekaj svojiskih izrazov, a marsikaj srečaš drugod: drvnico (sekiro) pozna na primer Slomšek, pekvo je uvedel iz domačega kraja pok. Udovič, švapla ali švaplja (človek okorne hoje) bo pač isto ko kraševski primerek šapla, buhajiv je v Loškem potoku

bolhajiv, vino se »zvišča« (pokvari), a drugod »se zvišči«, hiša na »péro« je pač obče slovanski izraz: petro = nadstropje, č. patro, polj. pietro, srb. petar, itd. Buzati stoji v Pletišniku kot bolzati (lizati), konjirati je vsekakor kujonirati. To ali ono je izposojeno od vseh vetrov: batuda = tolčeni kamen za cesto, campati = z nogo bití, mácola = kladivo, mazana = vrč na primer iz ital. Tapun = veha, zamašek iz šlv. (to pa iz franc.). V frovati se (perivati) tiči očitno nemški »vor«, itd.

R. Ložar in B. Orel podrobno predstavljata »mali kruhek« in enake podobnjake, ki so imeli magično verstveni pomen. Kruh v obliki »vulvae« omenja na pr. Flaubert v »Salambi«. — J. Glonar je dal na svetlo snopek narodnih popevk, ki so bile za Streklejvo zbirko preveč puhajšljive. — B. Saria obravnava srednjeveški zagovor iz Stične. — Za 80 letnico amsterdamskega anatoma Duboisa razpravlja B. Strekelj o prednikih današnjega človeka. Eugen Dubois je namreč na Javi našel pitekantropa.

A. Zdešar je zbral verzje iz mengeških krstnih knjig (1584.—1593.). Duhovnik Bohemius je takole označil vso botrino:

Iz Jariš je keršen Boštjan, Kir je pankert jemenvan, Saj je njega oče S...čič, Je hodel k Alenki, hud tatič, On je zavinu veselo dal... Boter je Jakob Smole inu Tomaž, Z nima dvema Klepovko botro imaš.

Za zvišanje naših prejemkov

Na proračunski seji ljubljanske Zbornice za trgovino, obrt in industrijo je dne 15. novembra zbornični svetnik g. Josip Hrstelj vložil naslednji nujen predlog glede izboljšanja gmotnega stanja drž. uslužbenec:

»Službeni prejemki državnega nameščenstva že od raznih preureditev, ki so se izvršile v povojni dobi, niso bili docela v skladu z dejanskimi potrebami. V nižjih in srednjih položajih ostajajo daleko pod minimumom, katerega človek za življenje nujno potrebuje. Že do zdaj si državni nameščenec največkrat ni mogel nabavljati nikake obleke, perila in obutve, ker so mu službeni prejemki komaj zadostovali za skromno prehrano in stanovanje. Naše gospodarstvo ravno zaradi dejstva, da si državni nameščenec ne morejo privoščiti niti tega, kar nujno potrebujejo, veliko trpi in se posebno naša trgovina ne more toliko razviti, da bi normalno poslovala.

V zadnjem času se položaj od dne do dne postrjuje. Najnujnejše življenjske potrebščine, n. pr. moka, kolonialno blago, manufaktura itd. se postopoma draže, kar je pač naravno, ker so tudi za trgovce nabavni pogoji vedno težji. Danes državni nameščenec ne zasluži niti toliko, da bi se pri življenju iz rok v usta po vedno višjih cenah

mogel tudi skromno preživeti. Posebno so prizadete družine s številnimi nepreskrbljenimi otroki. Naš upravni aparat, katerega predstavljajo državni in avtonomni nameščeneci, se vedno bolj proletarizira, kar ni niti v našem državnem, še manj pa v gospodarskem interesu.

Smatram za potrebno, da zbornica opozori osrednjo vlado na nujno potrebo, da se materialni položaj državnih in samoupravnih nameščenec, zlasti srednjih in nižjih, izboljša, in predlagam, da se pošlje s tega mesta na ministrski svet naslednja brzojavka:

»Zbornica za trgovino, obrt in industrijo kot predstavnica gospodarstva dravske banovine opozarja osrednjo vlado na vedno bednejši položaj državnih nameščenec, posebno onih s številnejšo družino. Položaj je ravno v sedanjih časih, ko so najnujnejše potrebščine od dne do dne dražje, tako neugoden, da je pomoč nujno potrebna. Prosimo, da osrednja vlada posveti temu vprašanju vso pozornost, ker ni niti v državnem niti v gospodarskem interesu, da stan državnih nameščenec vedno bolj propada in se proletarizira.«

Zbornica je prednji predlog sprejela in je odposlala ministrskemu svetu predlagano brzojavko.

Rodbinska doklada sirot

Finančno ministrstvo je izdalo pod št. 23.661/I od 24. avgusta 1939. tole pojasnilo, kako je razumeti predpis t. e) čl. 20. uredbe o osebni in rodbinski dokladi državnih upokojencev št. 37.600/I od 19. septembra 1935.:

»Na stavljeno vprašanje, kako je uporabljati predpis t. e) čl. 20. uredbe o dokladi državnih upokojencev št. 37.600/I-35, se izdaja na podlagi t. 5 pod I. pooblastila fin. ministra št. 2300/I od 21. septembra 1936. v zvezi s točko A pod III. pooblastila št. 13.430/I od 2. maja 1939. tole pojasnilo:

Predpis točke e) uredbe o dokladi drž. upokojencev št. 37.600/I-35 se nanaša na primer, kadar prejemajo otroci rodbinsko pokojnino po očetu ali materi, pa imajo še živega enega roditelja, ki je aktiven ali upokojen državni uslužbenec (II. odst. čl. 22. navedene uredbe). V teh pravnih položajih ne gre rodbinska doklada za otroka roditelju — aktivnemu ali upokojenemu drž. uslužbencu, če rodbinska pokojni-

na, katero prejema otrok, znaša nad 250 din na mesec. Če pa je več uživalcev rodbinske pokojnine, se znesek, večji kot 250 din na mesec, ugotovi tako, da se razdeli ta pokojnina na enake dele.

Po tem se v primerih, kadar otroci uživajo rodbinsko pokojnino po očetu skupaj z materjo, ne uporablja predpis t. e) čl. 20. navedene uredbe št. 37.600/I-35., temveč ima za take otroke, pod ostalimi zakonskimi pogoji mati pravico do rodbinske doklade.

S tem pojasnilom je izjavila svojo soglasnost glavna kontrola z odločbo št. 116.642 od 1. septembra 1939.«

S prednjim pojasnilom oz. navdilo je torej odobrena že večletna praksa mnogih nakazovalcev in izplačilnih blagajni, ki so tudi doslej že ravnali tako, kakor to predpisuje prednji ministrski razpis — dasi to ni dobesedno ustrezalo predpisu uredbe. Gotovo je pa ta praksa bila v skladu z duhom uredbe in namenom uredbodajalca.

Draginja

K temu, za nas tako usodnemu vprašanju, objavljajo listi najrazličnejše pripombe. Navedimo jih nekaj. — Ljubljanski »Kmeti list« piše med drugim: »Imamo zakon proti brezvestni speculaciji in proti draginji, ustanovljeni so bili odbori za pobijanje draginje. Ti odbori so v Beogradu tudi zasedali. Medtem pa cene rastejo, dra-

ginja vsak dan večja, večkrat pa tudi že primanjkuje posameznih predmetov po trgovinah. Tu ne bi smelo biti mnogo besedi in mnogo sej, temveč izvajanje zakona in hitri ukrepi, da narod ne zaide v še težji položaj kot se že nahaja. Odbor za pobijanje draginje je ustanovil na prvi seji v Beogradu tri pododbore, in sicer: 1. za pro-

Običajni izraz je, da se je kdo »judovšne rešil (odcepil, odtegnil, odkupil, odlučil), pa za vino na mizo trešil (mahnil, telebil, trebušnil)«.

Priimek Malprav spominja na Levstikove Obsojence (R. Maloprou), Kassel pa bo zanimal znanega stavbenika v Ljubljani.

Poleg slovenščine trčimo redko na latinske stihe, na pr. heksametre:

Cui pater est Jakob Lapius cum coniu-ge Alenka.

Schartius, ut cognomen habet, cum nomine Primož...

Tu sta ovekovečena Lap in Šarec... Latinščina je krstiteljku enkrat odpovedala, postransko dete je označeno za plod: »militis seu beraonis cuiusdam«.

Danes menda nikjer več ne dajejo ob krstu duhovnikom za pijačo (likof).

V podrobni razpravi, povzeti v nemščini in čisto na kratko v francoščini, dokazuje urednik trditve: dolgoglavi Slovenci so se po svoji naselitvi v Panoniji, Noriku in Iliriku pomešali s kratkoglavi domačini ter tako postali kratkoglavi Slovenci oziroma Srbohrvati. Ti domačini so bili Kelti in Iliri, deloma romanizirani. S tem Zupanić zavrača stališče nemškega anatoma Toldta.

Tretji obsejni prispevek istega znanstvenika pretresa pomen barvnega atributa v imenu »Crvena Hrvatska«. V starejši dobi so se barve rabile za označevanje strani

neba, to pa pod vplivom Mongolov in menda Turkov: moder (sinji, višnjev) je vzhod, rdeč je jug, bel — zapad, črn je sever, vijoličasta pa sredina. Tako pojmovanje so našim prednikom posredovali Avari, ko so v zvezi z njimi 614. Slovenci zavzeli Dalmacijo. Iz sožitja z Avari hrani govornica južnih Slovanov neke besede: ban = vladarjev namestnik (baje skraćeno iz bojan; je ime Bojan isto?), pan (starejše hpan), biljeg ali beleg, beležiti, beležka, klobuk (kriľjāk, kriľjača, krščak, veħa, vehura, krvjak, šota, šlapa — so nekatere soznačnice za slično pokrivalo ali naglavje), knjiga, belčug (prstan, šhv.). P. Skok šteje tudi »župa, župane med obrske ali avarske izraze, dočim jih Zupanić označuje predtračanske, pelazgijsko-alarodske. Gotovo ste že brali rečeno: odšel je v beli svet, a niste vedeli, kaj to pomeni. Pri Srbih je »belosvetska bitanga« potepuh od zahoda. Torej ostane obrskega pojmovanja!

Ob tej priliki naj pripomnim, da neki učenjaki smatrajo Črno goro potvorjeno za Črno g. Crnica je iz Crmnica, po zapadni Sloveniji se rumenjak imenuje črnjak (namesto črmnjak), in ako žgoli narodna popevka:

Moja ličeca so bela,
tvoja pa črnela...

ne gre za dimnikarja, pač pa rdečeličnika. Neka bolezen (izpahki, izpuščaj, opahki, prišč, priščaj, prosenec, ušci) se na Notranjskem imenuje črnica, prav: črmnica.

učevanje in kontrolo cen in kartelov, 2. za vprašanje stanovanj in lokalov in 3. za ostala vprašanja v zvezi s pobijanjem draginje.«

V »Novi pravdi« beremo tudi te-le vrstice: »Tudi ni dovolj, da se nadzira samo mala in odvisna, detajlna trgovina. Tajni in javni karteli se morajo postaviti takoj pod državno nadzorstvo, prav tako vsa veletrgovina. Vsaj najvažnejša živila morajo dobiti takoj pri producentu maksimalne cene in točno mora biti določen dobiček vmesne trgovine. Več vrst živil se je zadnji čas podražilo zaradi izjemnih razmer naše zunanje trgovine. Vendar se je podražitev v detajlni trgovini pokazala v višini, ki sliči že na zloglasno vojno dobičkarstvo. Podražila so se pa tudi živila domačega izvora. Pa ne samo taka, ki imajo letos za seboj slabo letino. Dražja so tudi živila (kakor n. pr. moka), ki jih imamo dovolj v državi. Tega pa ne bi smelo biti, še prav posebno ne, če celo z uredbo »pobijamo draginjo«. — Na drugem kraju piše isti list o glasovih, da »se na kompetentnih mestih razpravljajo o možnosti, da se v Jugoslaviji uvedejo brezmesni dnevi, kakor je to uvedeno že v nekaterih nevtralnih državah. Za uvedbo brezmesnih dni se zavzemajo predvsem izvozniki živine, ki pravijo, da tako ugodnih časov za izvoz živine še nismo imeli kot sedaj. Glede na težkoče, ki jih imamo z

ZA MIKLAVŽA

zelo prikladna darila nudi tvrdka

A. & E. SKABERNĚ
LJUBLJANA

izvozom drobnice, naj bi se v zvezi z brezmesnimi dnevi priporočala potrošnja ovčjega mesa na račun telečjega in svinjskega mesa«.

Vestnik

Prihodnja številka lista izide zaradi božičnih praznikov šele 20. decembra, kar naj p. n. naročniki blagovolijo vzeti na znanje, da ne bo nepotrebnih reklamacij.

Povišanje uradniških plač. »Slovenski poštar« piše: »Kar nackrat je počil razveseljiv glas, da stojimo tik pred temeljitim povišanjem prejemkov državnih uslužbenec. 'Odlično' informirani časopisi so prinesli vesti iz 'najboljšega' vira, da bodo posebno zaščiteni materialni interesi uslužbenec — družinskih očetov. Da je dal tako izjavo sam g. finančni minister. Žal, je takoj drugi dan počila bomba v obliki izjave g. finančnega ministra, da ni dal on nikomur kaķe take izjave in da njemu ni nič znanega o kakem povišanju prejemkov... Kljub temu se morajo s 1. januarjem 1940., zvišati uradniški prejemki. Saj vendar vsi vidijo, kako naglo se vse draži. Saj danes že ne morejo shajati svetniki in višji svetniki IV. položajne skupine, kako naj potem žive nižji uradniki in služabniki? Takoj bi se morali zvišati naši prejemki za kakih 30 %, najpravičnejše linearno od 20 do 40 %. Kje so organizacije državnih uslužbenec?«

Nagrade za premeščenje učiteljev. Prosvetno ministrstvo je izdalo opozorilo, da je dajanje nagrad posameznikom ali odvetniškim pisarnam zaradi posredovanja pri prosvetnem ministrstvu glede premestitve ali napredovanja učiteljev, strogo prepovedano in kaznivo. Ugotovilo se je namreč, da so posamezni učitelji dajali raznim ljudem nagrade, da bi jim pri ministrstvu izposlovali premestitev na boljša službena mesta ali pa naglo napredovanje. Ker so posredniki med učiteljsvom in ministrstvom nepotrební, bo vsak učitelj, ki bi se še posluževal te nedovoljene poti, postavljen pred disciplinsko sodišče in kaznovan. — JUU je pozdravilo ta ministrski razpis in pozvalo člane, naj pomagajo pri zatiranju korupcije. Neupravičene zahteve se ne morejo upoštevati, ker gredo splošni interesi pred osebnimi. V upravičenih primerih

pa organizacija sama za svoje članstvo brezplačno posreduje.

Stoletnica državnega sveta. Leta 1839. je bil v nekdanji kneževini Srbiji ustanovljen državni svet. Do zedinjenja srbski državni svet ni bil samo vrhovno upravno sodišče, temveč tudi važen organ splošne državne uprave. Posledice tega njegovga prvotnega značaja so vidne še danes, ker je za državne svetnike predpisano, da morata biti samo dve tretjini državnih svetnikov diplomirani pravniki, ostali člani so pa lahko nepravniki. Prav tako je državni svet proračunsko in upravno izvršen v resor ministrskega predsedništva, medtem ko so upravna sodišča v pravosodnem ministertvu. Drjavni svet je izredno velike važnosti kot vrhovno upravno sodišče in prav tako tudi kot disciplinsko sodišče za vse državne uslužbence in upokojence. Njegovo ustrojstvo pa ni v vseh primerih v skladu z zahtevami današnjega časa in bi bilo zato prav, če bi se državni svet reorganiziral, tako da bo popolnoma ustrežal namenu, zaradi katerega je bil ustanovljen in katerega naj služi.

Poslovnik za splošna upravna oblastva. Ministertvo za notranje zadeve je z odobritvijo ministrskega sveta izdalo dne 6. oktobra 1939., III. št. 24.627, ta poslovnik, ki naj uredi način poslovanja in ravnanja s službenimi spisi. Poslovnik ima 107 členov in dodano zbirko obrazcev za razne pisarniške knjige, sezname, registre, evidenčne pole in službena poročila. Poslovnik obravnava sprejem in pregled pošte, knjiženje spisov, reševanje in aprobacijo spisov, predpise o prepisovanju in odpravljanju, navodila za denarno poslovanje, za kontrolo poslovanja in vsa druga določila, potrebna za pisarniško službo. Izšel je poslovnik v »Službenih novinah« od 20. oktobra 1939., št. 240/LXXXIV.

Obsežno knjižnico prodaja Karel Grebenc, dež. sodni svetnik v pok. v Novem mestu, Pugljeva ulica 3, prtilično. Vpogled vsak dan mogoč. Posredovalec dobi za ugodno prodajo lepo provizijo.

Prijatelja dalmatinske hrapave črniče bo zanimalo zvedeti, da lat. coccum pomeni »kermes, škrlatna jagoda«. Pridavek coccineus ali cocceus. Poslednja oblika da albanško kuč = rdeč. Kučevo je bila župa pri Budvi, Kuči so črnogorsko plemo, kuč pa pomeni kapljica v Ljubljani.

Zemljepisne oznake z barvami naletimo že v davnini. Rdeče morje se v Herodotu predstavlja kot Erythrā thálatta navzlic zelenkasto-modri vodi. Enako Indski ocean: Rubrum mare. Turki pravijo Sredozemskemu morju Ak denizi = Belo morje, Črnemu morju pa seveda Kara denizi.

Narodno blago iz Tunjije bo priklenilo nase najširše občinstvo. To so razne pripovedke, ki jih je stari oče pravil dr. Steletu, na priliko motiv za Askerčevo Godčevo balado, Zápřiški Jaka (nekoliko spominja na Normandija, ki ga je v drami obdelal Ph. Lebesgue: Le Grand Ferré), trije drekačji (škratje), špajlji Kljukec, ošabna francézna (mešanica med: princesa — Francozinja?), v konja spremenjeni graščak (moj oče ve, da se je baron Parovič preobrazil po smrti v konja in da vozari sedaj po svetu), vesela poroka, pri kateri so pripovedniku dali iz rešeta piti pa z lopato po riti, itd.

R. Nahtigal razglablja, od kod ime Hrvata. Besedna tvorba mu je neslovanska. Ko je naštel celo procesijo oblik iz nem-

ško-latinskih kronik (Cruvati, Curesvate, Curbatia itd.), primerja ta zgled z iranskimi in ilirskimi tvorbami na -at, kot Dalmati (Dalmacija), Longaticum (Logatec), Oseriati, Saudarati (Črnoplaščniki), Sarmati itd., sklepajoč, da bo treba iskati zveze s Karpati! Spotoma navaja Kunikovo delo: Finci in Slovani kličejo švedske Rodse... Rodsi, Rossi — ustanovitelji stare Rusije! Slovanska nesloga, tujec mora priti, da vlada... Isti koren je v kašubskem karvatu (kmetu, možu) in bolgarskem hr'vatinu (razbojniku). — Konstantin Porfirogenet imenuje 7 krvaških plemen, ki so v začetku 7. stol. prišla v Dalmacijo: Klukas, Lóbelos, Koséntsos, Muhló, Hróbatos, Túga, Vúga. Ob njihovem pohodu je bil pač soudeležen tudi germanski živelj. Porneje se navajajo le še: Hrvati, Tugomeri, morda Bužani. Češki »kluk« = dečko ne gre na Klukas, ampak na nem. klug. Koséntsos tiči nemara v naših Kosezah.

Prastara imena je pač težko pojasniti. Čehi na pr. so nekaterim »sinovi priléznic«, drugim »prebivalci hoste«, tretjim potomci Česlava, Čestimira, v zvezi s korenem čeh (khati) itd. Na vzh. Štajerskem čeh, čehak pomeni: zastaven dečko, fant od fare...

F. Kos vas na kratko seznanja s paleolitskimi najdbami ob Nevljici. Nje ime se uredniku zdi isto z Nevo, mogoče »močvirnico«. Kosove častitke uredniku »Etnolog«, zastopnika slovanske vzhajenosti, podpiše mo tudi mi. Dr. A. Debeljak,

Upokojenec

Zvišanje osebnih doklad upokojencem. Izdana je bila uredba o dokladah oseb, upokojenih z izjemnih položajev od 8. novembra 1939., M. s. št. 1445, ki na novo ureja višino doklad nekaterih upokojenih najvišjih državnih funkcionarjev. Po novi uredbi gre upokojenemu predsedniku in podpredsedniku ministrskega sveta k pokojnini še osebna doklada po 4000 din na mesec, upokojenim ministrom, državnim podtajnikom in banom pa po 3000 din na mesec. Ta osebna doklada pripada upravičencem ne glede na temelj, po katerem mu je bila odmerjena pokojnina. Vse to velja tudi za našete funkcionarje, ki so postavljeni na razpoložnje. Pomočniki ministrov in izredni poslanci in pooblašeni ministri, ki so dobili pokojnino po prejemkih zakonov, uveljavljenih po 31. avgustu 1923., bodo prejimali kot osebno doklado po 2000 din na mesec. Ta doklada jim gre tudi tedaj, če jim v aktivni službi osebna doklada ni pripadala. Ista doklada gre v enaki višini tudi družinam vseh naštetih oseb. Za prejemanje osebne doklade postranski dohodki kakršne koli vrste oz. višine ne predstavljajo nobene ovire.

Rodbinske pokojnine po staroupokojenih. O krivici, katero je uredba o dokladah upokojencev storila vdovam in družinam staroupokojencev, o čemer je naš list zadnjič obširneje pisal, je bilo med drugim govora tudi na zadnji seji združenih upokojenskih organizacij v Zagrebu. Družinam upokojencev, upokojenih po novem zakonu, pripada že znatno višja pokojnina, mimo te pa tudi polna osebna doklada v višini, kakor jo je prejemal pokojnik, medtem ko dobivajo družine staroupokojencev dosti nižjo pokojnino, k nji pa doklado po

določeni razpredelnici 2. čl. II. oz. III. odst. uredbe št. 37.600/I-1935. Ta doklada je znatno nižja od pokojnikove osebne doklade, tudi se pri odmeri te osebne doklade vdovi oziroma družini prav nič ne upošteva službeni čin niti število službenih let umrlega staroupokojenca. Odločuje samo višina pokojnikove pokojnine. Tako n. pr., če je imel pokojnik v II. druginjskem razredu 1760 din osebne doklade na mesec, gre njegovi družini samo 1100 din. — Zborovalci so sprejeli sklep, da bodo združena upokojenska društva predložila vladi spomenico, s katero bodo zahtevala, da se te doklade izenačijo.

Sodelovanje upokojencev pri uradniškem skladu. Na zadnji seji združenih upokojenskih društev v Zagrebu je zastopnik somborske organizacije upokojencev stavil tudi predlog, naj se upokojencem dá prilika, da bodo mogli sodelovati pri upravljanju uradniškega pokojninskega sklada. Vanj vplačujejo aktivni državni uslužbenci in upokojenci, oboji pa nimajo niti upogleda v delovanje tega sklada, niti nimajo pravice do sodelovanja pri upravi. Upokojenci žele vedeti, kako se ravna z njihovim denarjem, ki je v milijonskih zneskih zbran v pokojninskem skladu, in kje se ta denar nalaga. Ob upokojitvi aktivnih uslužbencev se zahteva samó pristanek finančnega ministra, čeprav zadane vsaka upokojitev prej ali slej tudi uradniški pokojninski sklad. Zato bi bilo treba, da na upokojitev predhodno pristane tudi uprava tega sklada, kjer se pa mora aktivnim in upokojenim državnim nameščencem dovoliti sodelovanje pri upravi. V tem smislu so zborovalci sprejeli sklep in bo finančnemu ministru izročena spomenica s prošnjo, naj se ti zahtevi z zakonom ustreže.

Iz organizacij

Poštni uradniki pri ministru. Začetek novembra je izvršni odbor Združenja uradnikov p. t. t. stroke obiskal poštne ministra dr. Torbarja in mu izročil spomenico z najnujnejšimi zahtevami poštnega uradništva. Organizacija je predložila podroben predlog za nekatere spremembe oz. zvišanja prihodnjega proračuna, s katerim naj bi se omogočilo izboljšanje razmer v poštni

službi. S temi zvišanji bi se omogočilo napredovanje skoro vseh uradnikov, ki imajo pogoje za to, zvišalo bi se število uradniških mest za približno 500, omogočeno bi bilo izboljšati poštne uradne prostore, pravilno urediti delovni čas, zvišati preizkone dnevnice ambulantnim uslužbencem in nagrade za nočno in nadurno delo. Poseben predlog vsebuje stališče združenja nasproti

pravilniku o delovnem času, drugi predlog pa se tiče sklicanja P. t. t. sveta in spremembe uredbe o organizaciji poštnega ministrstva, tako da bi v tem svetu bila tudi dva zastopnika navedene organizacije. Poštni svet naj bi bila ustanova, ki bi morala zajamčiti pravilno strokovno in osebno politiko v poštne resoru. Poštni minister je odgovoril odposlancem, da je že sklical poštni svet za 23. novembra in da mu je predložil tudi vse zahteve in predloge organizacije. Ministru so prav dobro znani pogoji in razmere, v katerih uslužbenci delajo. Ureditve delovnega časa na sodobnejši in socialno pravičnejši način je nujna. Vso pozornost bo obrnil na pridobitev finančnih sredstev za pravilno poslovanje poštne službe, hkrati bo pa skušal popraviti uslužbenstvu gmotno stanje.

Železničarski koledar. Ljubljanski oblastni odbor UJNZB je izdal za leto 1940. žepni koledar za svoje člane. V njem je

razen običajnih koledarskih podatkov tudi mnogo zanimivega o ustroju železnic, podatki iz organizacije, razni nasveti in razlage zakonov. Koledar bo članom v veliko pomoč in korist.

Oblike kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna J. S. REICH.

Pokojninski sklad pogodbenih poštarjev. Sredi oktobra je poštni minister sprejel odposlanstvo organizacije pogodbenih poštarjev, ki mu je predložilo spomenico o svojih težavah in željah. Minister je zastopnikom pogodbenih poštarjev obljubil, da bo država v najkrajšem času prevzela njihov pokojninski sklad. Ta bo imel konec tega leta že precej nad 9.000.000 din premoženja. V Sloveniji so razen 24 pogodbenih poštarjev organizirani vsi ostali, namreč 225.

Zadružne vesti

Novo zadružno glasilo. Dne 1. novembra je izšla v Mariboru prva številka »Mariborskega zadrujarja«, lista za zadružno vzgojo in zadrugarstvo. Izdaja ga mariborska nabavljalna zadruga, urednik je g. Mirko Lešnik. Uredništvo in uprava sta v Mariboru, Rotovski trg št. 2. List bo izhajal enkrat na mesec. Prva številka objavlja cenik in razne članke o zadružništvu, narodnem gospodarstvu in nekaj drobiža.

Članom naših kreditnih zadružnih ustanov! 1. Nalagajte vse svoje prihranke v stanovske kreditne zadruge, kajti te pridobite z njimi sredstva, da pomagajo tovarišem v stiski. 2. Svojo zadruge, ki ti pomaga v sili, podpiraj s tem, da tudi nalagaš prihranke v njej. 3. Če si si izposodil denar, glej, da ga pravočasno vrneš. Ne dopusti, da te po večkrat terjajo, kajti s tem otežuješ poslovanje svojega zavoda.

Nove knjige

Rejec malih živali. Novembrska številka je ravnokar izšla z zelo zanimivo vsebino: Resolucije združenih slovenskih rejcev malih živali — Anton Lehrman, prvi pionir rejskega pokreta — Alfonz Inkret, voditelj današnjega rejskega pokreta — Kako si pridobimo dobrih jajčaric — Kuncerejci, zima je tu — Zvezna razstava kunčje kožuhovine, usnja in volne — Znaki dobrih koz molznic — Ocenjevanje kanarčkov — Zvezna banovinska razstava kanarčkov — Podlistek: Naš program — Popis zborovanja rejcev malih živali — Drobiž — Po tujem svetu — Književnost — Dopisi — Za smeh in kratek čas — Vsak mesec ena —

List je glasilo Zveze društev rejcev malih živali v Ljubljani, Karunova ulica 10, in stane letno 30 din.

»Zdravje.« Izšla je dvojna 8./9. številka tega našega poljudno-zdravstvenega lista s sledečo vsebino: Planine, rekorderstvo, zdravje in higiena. — Higienični tečaj v Slov. goricah in v Dravski dolini. — Rak. — Higiena v nosečnosti. — Jalovost (sterilnost). — Pljučnica. — Romanje. — Srce športnika. — Pomenek o zdravlilih. — Kihanje. — Glasnik higieničnih ustanov. — Od tu in tam. — Dobro da veš. — List izhaja vsak mesec v Ljubljani in velja za vse leto samo din 30.— Naroča se Pred Skofijo št. 1. Zelo dobro urejani edini slovenski poljudno zdravstveni mesečnik vsem našim bralcem toplo priporočamo.

Manufakturna trgovina

LABIANI & JURJOVEC

LJUBLJANA — STRITARJEVA ULICA 5

Priporoča svojo veliko izbiro volnenega blaga za gospode in dame. Belo blago za različno perilo v poljubni širini. Krasna zaloga zastorov in pregrog. (Pliš, tapetri itd.) — Puh perje, kapok, volna, zima, vedno v zalogi. Blago je iz prvovrstnih angleških in čeških tovarn. Državnim nameščencem proti takojšnjemu plačilu 10% popusta.

Mestna hranilnica ljubljanska

je največji slovenski pupilarno varni denarni zavod

Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe

Za vse vloge in obveze hranilnice jamči
Mestna občina ljubljanska

Ne pozabite si ogledati

vedno novo došle novosti v modni trgovini

T. EGER LJUBLJANA

Sv. Petra cesta št. 2

Prosimo, ogledajte si izložbe!

KREDITNI IN POSOJILNI KONZORCIJ

Kreditna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, Gajeva ulica št. 9 — v lastni hiši

Najstarejša kreditna zadruga v Jugoslaviji, ustanovljena leta 1874. Poštni čekovni račun št. 10.681. Telefon št. 3413. Posojila do Din 10.000.— vsem javnim nameščencem po 7% proti zaznambi na plačo na prvem mestu in poroštvo.

Priporočase

MODNA IN KONFEKCIJSKA TRGOVINA

Ign. Žargi

LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA 11

KDOR OGLAŠUJE TA NAPREDUJE!

Zadruga državnih uslužbencev za nabavo potrebščin c. z. z g. z.

Ljubljana, Vodnikov trg št. 5 • Telefon št. 4421

Širite
zadružno misel
med svojimi
tovariši!

Državni uslužbenci! Vaša nakupovalnica mora biti edino zadružna prodajalna. V zalogi ima vedno sveže špecerijsko blago. Dostava na dom brezplačna. Preskrbuje kurivo, posreduje nakup manufakturnega blaga. Na zalogi ima vsakovrsten porcelan, emajlirano kuhinjsko posodo, jedilni pribor, ki ne rjavi, itd.